

К.е.н., доцент Кожухівська Р. Б.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

Регіональні аспекти та шляхи удосконалення державного регулювання розвитку туристичної сфери в Україні

Зміцнення ринкових відносин в Україні відбувається шляхом формування і розвитку змішаної економіки, де взаємодіють ринкове і державне регулювання, зокрема й на регіональному рівні. Від ефективності державного регулювання розвитку різних сфер економіки, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, залежить швидкість її трансформації до стандартів ЄС. За таких умов дедалі більшого значення набуває наукове обґрунтування формування сприятливого фінансово-економічного, правового та інформаційного середовища для розвитку туризму в регіонах України, усунення на основі державного регулювання найбільш суттєвих недоліків ринку послуг туризму, що спостерігаються в українській дійсності. Все це зумовлює нагальну потребу подальших досліджень регіональних аспектів та шляхів удосконалення державного регулювання розвитку туристичної сфери в Україні.

Державне регулювання туристичної діяльності здійснюється з метою:

- забезпечення прав громадян на відпочинок, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав;
- захисту прав і законних інтересів туристів і суб'єктів туристичного бізнесу;
- відновлення та збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання й охорона під час планування та забудови територій, на яких розташовано об'єкти туристичних відвідувань;

– створення сприятливих умов для удосконалення й розвитку індустрії туризму, підтримки пріоритетних напрямів туристичної діяльності.

Пріоритетним завданням регіональної політики держави у сфері туризму є забезпечення комплексного і збалансованого розвитку цієї сфери з урахуванням її специфіки й особливостей конкретного регіону. Для цього держава може застосовувати ряд важелів прямого (закони та інші нормативно-правові акти впливу; ліцензування діяльності та державна реєстрація підприємства; введення стандартизації та сертифікації туристичної діяльності; введення економічного механізму забезпечення охорони навколишнього середовища рекреаційних територій регіону) і непрямого (індикативні плани туристичної діяльності та науково-дослідної роботи; створення сприятливих умов для залучення внутрішніх та іноземних інвестицій в індустрію туризму; підтримка ринкової конкуренції і недопущення монополізації туризму; інформаційне забезпечення сфери надання туристичних послуг тощо).

Таким чином, розвиток туристичного бізнесу в Україні відбуватиметься на ринкових засадах і перебуватиме під регулюванням держави на основі законодавства, національної політики та індикативного планування всіх видів туризму.

Реалізація державної політики розвитку туризму на регіональному рівні здійснюється шляхом:

- визначення пріоритетних напрямів туристичної діяльності;
- залучення громадян до раціонального використання вільного часу (змістовний відпочинок, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, організація рекреації, оздоровлення тощо);
- удосконалення нормативно-правової та податкової бази, адаптації її до світових стандартів і контролю за дотриманням законодавства;
- впровадження пільгових умов для малозабезпечених верств населення;
- стимулювання інвестицій у туризм і розвиток туристичних ресурсів;
- гарантування безпеки туристів, захисту їхніх прав, інтересів і майна;
- організації й розвитку системи наукового забезпечення туризму;

- підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для сфери туризму;
- ліцензування туристичної діяльності, стандартизації та сертифікації туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу тощо;
- встановлення єдиної системи статистичного обліку та звітності у сфері туризму та курортно-рекреаційного комплексу;
- розвиток співробітництва з іншими країнами і міжнародними туристичними організаціями;
- участь в розробленні та реалізації міжнародних програм розвитку туризму тощо.

Принциповим моментом формування стратегії розвитку туризму в регіоні є питання офіційного визнання місця і ролі цієї галузі в економічній структурі регіонів. І, відповідно до цього, має визначатися курс практичних дій на різних рівнях державної влади.

Державне регулювання розвитку сфери туризму на регіональному рівні має відбуватися на взаємодії «державне регулювання – ринок», де первинною ланкою є ринок, а державне регулювання є інструментом, що забезпечує загальні умови його існування, вирівнює стартові умови його суб'єктів та усуває, по можливості, негативні вияви ринкової стихії. Специфіка регіонів визначає можливість використання у розвитку сфери туризму певного набору методів, важелів і стимулів, що зумовлені на державному рівні, але відповідальність за формування й ефективне їхнє використання покладається на регіональні органи влади.

До пріоритетних аспектів та шляхів державної політики розвитку туризму належать:

- удосконалення правових засад регулювання туристичних відносин;
- становлення туристичного бізнесу як високорентабельної галузі економіки;
- заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії

туризму та створення нових робочих місць;

- сприяння розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного (зеленого) туризму;

- розширення міжнародного співробітництва у сфері туристичної діяльності та утвердження України на світовому туристичному ринку;

- наближення законодавства України про туризм до стандартів ЄС та світових вимог, створення нормативної бази функціонування систем стандартизації та сертифікації робіт і послуг у туристичному бізнесі тощо;

- відновлення та охорона туристичних ресурсів, через економічні заходи впливу.

Для розробки регіональних аспектів та шляхів удосконалення державного регулювання розвитку туристичної сфери в Україні під час здійснення туристичної діяльності доцільно:

- надавати пільги в оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян, якщо вони здійснюють реалізацію заходів щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, перехід на маловідходні, ресурсо- і енергозберігаючі технології, організують виробництва і впроваджують очисне обладнання і устаткування для утилізації та знешкодження відходів, а також прилади контролю за станом навколишнього природного середовища та джерелами викидів забруднюючих речовин, виконують інші заходи, спрямовані на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;

- звільнити від оподаткування історичні фонди і фонди охорони навколишнього природного середовища;

- надавати на пільгових умовах позички для реалізації заходів щодо забезпечення охорони історичних пам'яток культури та раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища;

- надати можливість отримання природних ресурсів під заставу тим, хто бажає працювати у сфері туристичної індустрії.

Доцільно було б також запровадити обов'язкове екологічне страхування з урахуванням нормативів рекреаційного навантаження на природне середовище. Рівень рекреаційного навантаження має визначатися для кожного регіону за результатами добровільного чи обов'язкового екологічного аудиту.

Важливим засобом економічного стимулювання розвитку туризму є удосконалення податкової політики у сфері туризму, зокрема у напрямках:

- спрощення обчислювальної бази оподаткування;
- диференціації принципів за видами туризму;
- зниження податкового тиску на туристичні фірми;
- визначення початкових сум, що не обкладаються податками.

З розглянутих позицій доцільним було б упровадження ряду нових податкових пільг, зокрема:

- звільнити від оподаткування суму прибутку, накопиченої за певний період часу, з метою подальшого розвитку туристичної сфери діяльності;

- звільнити від податку на прибуток недержавні юридичні особи, які спрямовують частину прибутку до фонду підтримки підприємництва та аналогічні державні фонди;

- надавати пільги у оподаткуванні доходів комерційних банків, що надають кредити на розвиток особливо важливих для регіону підприємств сфери туризму.

Для збору і накопичення інформації по регіону в сфері туризму, доцільно створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення, як частину державної інформаційної системи з початковою метою та наступними завданнями :

- започаткування та розвитку обчислювальних регіональних мереж, які мають забезпечувати доступ до регіональних банків даних максимальній кількості користувачів;

- створення та введення регіональних баз даних ліцензійної, економічної, соціальної, організаційно-довідкової, екологічної та іншої інформації туристичної індустрії;

– забезпечення доступу до загальнодержавних та міжнародних інформаційно-обчислювальних систем баз даних у сфері туризму.

У разі створення таких систем, керівництво регіону отримає:

– змогу мати постійний розрахунок показників з усіх напрямів туристичної діяльності, які інформуватимуть про роль та місце сфери туризму регіону в Україні;

– якісне інформаційне забезпечення регіонального управління сферою туризму на всіх рівнях;

– можливість залучити до вирішення соціальних та економічних проблем усі підприємства та організації сфери туризму регіону.

Реалізація вказаних шляхів дозволить підвищити ефективність державного регулювання сфери туризму, проводити активну регіональну політику у сфері туризму, забезпечити дійову координацію заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій. Це сприятиме збільшенню туристичних потоків на регіональному ринку туристичних послуг, організації нових робочих місць, збільшенню надходжень до державного та місцевих бюджетів.

Список використаних джерел :

1. Закон України «Про туризм» зі змінами і доповненнями від 18 листопада 2012 р. № 1282 - IV // Офіційний вісник України. - 2012. - № 50. - С. 2600. / [Електронний ресурс] : - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2857-17/print> 1332918053627071 – E/CN. 17/ 2001 /PC21. – 5 с : CD "ІУТ", 2012. — 1 електрон. опт. диск (CD–ROM) : кольор. ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium–266 ; 32 Mb RAM ; CD–ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.

2. Биркович, В. І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні / В. І. Биркович // Науково-аналітичний щоквартальний збірник «Стратегічні пріоритети» №4(5), 2007 р. – НІСД, Київ, – 2007 .. Вид-во ПП «Хімджест» – С. 157-164